

Hospodářská politika

Ing. Jaroslav ŠETEK, Ph.D.
Katedra ekonomiky

Osnova přednášky

1. Úvod do předmětu hospodářská politika, její pojetí vymezení
2. Hospodářská politika v kontextu s ekonomickou teorií

Úvod do hospodářské politiky

Obecné pojetí hospodářské politiky:

Přístup státu k ekonomice své země, kdy vláda (stát) používá určitých nástrojů k ovlivnění ekonomického a sociálního vývoje, přičemž se snaží dosáhnout určitých cílů.

Nositelé hospodářské politiky

- Nadnárodní úroveň - OSN, MMF, GATT, orgány EU
- Národní úroveň (zákonodárné orgány – parlament, výkonné orgány – vláda, soudy)
- Veřejná sféra nezávislá na vládě – centrální banka, hospodářské komory, protimonopolní úřady
- Soukromá sféra – odbory, svazy zaměstnavatelů, výzkumné ústavy, sdělovací prostředky, politické strany

Teorie hospodářské politiky

Východisko: interdisciplinární přístup ke společenským vědám.

Vazby k:

- Ekonomii
- Sociologii
- Politologii

Typy ekonomik – ekonomické mechanismy fungování

- Zvykové
- Příkazové – direktivní, centrálně plánovaná
- Tržní

Zvykové ekonomiky

- je historicky nejstarší
- je na nízké úrovni, a proto je vše ve společném vlastnictví
- otázky co, jak a pro koho se řeší podle zavedených rodových zvyků, tradic, které předávají starší mladším
- typický příklad v prvobytně pospolné společnosti
- v současnosti některé kmeny v rovníkové Africe, Amazonském pralese

Příkazové ekonomiky

- převládá státní vlastnictví, vláda plně rozhoduje a výrobu a rozdělování
- otázky co, jak a pro koho se řeší direktivním plánem
- státní byrokracie udává směr rozvoje.
- osobní iniciativa je státem omezována a potlačována
- příkladem je komunistická plánovaná ekonomika se svými pětiletými plány
- vznik 20. léta 20. století – po VŘSR, rozvoj tzv. světové socialistické soustavy po II. světové válce ve střední a jihovýchodní Evropě, v Asii
- rozpad na přelomu 80. a 90. let 20. století

Tržní ekonomiky

- jak a pro koho se vyrábí rozhoduje trh – zákon střetávání nabídky a poptávky,
- platí systém cen, zisků a ztrát
- firmy nabízejí statky s motivací za ziskem
- je založena na iniciativě a svobodě svých jednotlivých subjektů
- Stát zasahuje do ekonomiky prostřednictvím nástrojů hospodářské politiky

Teoretické zdroje formování hospodářské politiky

V současnosti se vžilo následující pojmenování:

- Liberální hospodářská politika
- Intervencionistická hospodářská politika

Historické etapy teoretických konceptů hospodářské politiky

- Přelom 17. a 18. století – merkantilismus, je považován za první intervencionistický směr
- Počátek 18. století Francie – fyziokraté, považování za průkopníky liberální koncepce – idea „přirozeného řádu“
- Druhá polovina 18. století – klasická ekonomická škola – A. Smith, D. Ricardo, J.B. Say, J. S. Mill – dominantní postavení pro formování teorií hospodářské politiky; filozofické východisko přirozeného liberálního řádu – J. Locka a D. Huma.

Souvislosti hospodářské politiky s ekonomickou teorií

- Ekonomie zkoumá alokaci vzácných zdrojů mezi alternativní využití
- Původ ekonomie – polovina 18. století (Adam Smith)
- Členění **Ekonomie** na mikroekonomii a makroekonomii – poslední třetina 19. století
- Krize 30. let 20. století – zájem o makroekonomické otázky
- 1933 – zavedl norský ekonom Ragnar A. K. Frisch pojem „Makroekonomie“
- Rozdělení Ekonomie na „mikroekonomii“ a „makroekonomii“ se přisuzuje zejména anglickému ekonomovi J. M. Keynesovi

Zásadní rozdíly

Mikroekonomie X Makroekonomie

- **Mikroekonomie** se orientuje na chování individuálních subjektů v ekonomice - spotřebitelů (domácností) a firem
- **Makroekonomie** se orientuje na ekonomiku jako celek. Studuje příčiny vývoje a následné dopady agregovaných proměnných. Je základem pro tvorbu hospodářské politiky.

Ukázka rozdílů

Mikroekonomie X Makroekonomie

EKONOMIE	
MIKROEKONOMIE	MAKROEKONOMIE
Jaká je produkce firmy?	Jaká je produkce celé ekonomiky?
Za jakou cenu bude firma své zboží prodávat?	Jaká bude cenová hladina v ekonomice?
Jaké množství času bude domácnost věnovat na práci a na volný čas?	Jaká bude v ekonomice zaměstnanost? Kolik bude nezaměstnaných?
Kolik zboží si domácnost koupí?	Kolik zboží se do ekonomiky doveze a kolik se vyveze?

Typologie hospodářské politiky

- ❖ **Makroekonomická - stabilizační**
- ❖ **Mikroekonomické - strukturální**

Makroekonomická a mikroekonomická hospodářská politika

Makroekonomická (stabilizační) hospodářská politika působí zejména v oblasti makroekonomické rovnováhy, představuje plnění cílů magického čtyřúhelníku:

- Ekonomického růstu
- Plné zaměstnanosti
- Měnové stability
- Vnější ekonomické rovnováhy

Členění makroekonomické hospodářské politiky

- ✓ Nabídkově orientovaná
- ✓ Poptávkově orientovaná

Nabídkově orientovaná hospodářská politika

- Deregulační – snižování role státu
- Intervencionistická – zvyšování aktivit státu

Deregulační

- Politika snižování daní – interpretace Lafferovy křivky
- Podpora konkurečního prostředí omezováním moci monopolů
- Preference zdaňování spotřeby před zdaňováním důchodů
- Omezování dvojího zdanění
- omezování vládních intervencí do neperspektivních odvětví
- Boj proti restriktivním praktikám odborů

Intervencionistická

Důchodová – klasická intervencionistická hospodářská politika její prvotním cílem je přímý zásah do tvorby a vývoje mezd. Jedná se o:

- Mzdově cenové regulace
- Mzdové a cenové moratorium

Poptávkově orientovaná makroekonomická hospodářská politika

- Rozpočtová – fiskální politika
- Měnová – monetární politika

Rozpočtová politika

- Poskytování veřejných statků veřejným sektorem
- Redistribuce přerozdělení důchodů – sociální politika
- Řešení tržních selhání – např. externality

Měnová politika

- Nositelem je centrální banka, většinou nezávislá na vládě státu.
- Znamená ovlivňování ekonomiky prostřednictvím peněžního trhu.
- Základní cíl centrálních bank, tedy i měnové politiky – udržovat cenovou stabilitu – nízkou míru inflace.

Mikroekonomická – strukturální hospodářská politika

Členění podle odvětví a oborů národní ekonomiky:

- Průmyslová politika
- Agrární politika
- Energetická politika
- Ekologická politika

Kombinace mikroekonomické a makroekonomické

- Politika vnějších ekonomických vztahů
- Sociální politika

Příští přednáška

Typologie hospodářských politik